

สภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาล ที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

The operating Condition and Development of Desirable Characteristics
of Graduated Nursing amid the COVID-19 Pandemic in College of Nursing,
Praboromarajchanok Institute

อำนวย ัญรัตน์ศรีสกุล*

Amnouy Tanyaratsrisakul*

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี, ประเทศไทย 84000

Boromarajonani College of Nursing Surat Thani, Thailand 84000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนานักศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 30 แห่ง รวม 72 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 วิทยาลัยพยาบาลต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเรียนออนไลน์หรือผสมผสานไปกับการเรียนแบบกลุ่มย่อยและเลื่อนการเรียนบางวิชา (ร้อยละ 40.00) เรียนแบบกลุ่มย่อยในสถานการณ์จำลองร่วมกับการฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วย สถานพยาบาล และชุมชน (ร้อยละ 86.67) และเรียนออนไลน์ (ร้อยละ 40.00) กิจกรรมพัฒนานักศึกษาเป็นกิจกรรมออนไลน์ (ร้อยละ 86.67) แบ่งกลุ่มย่อย (ร้อยละ 83.33) สถานการณ์โรคระบาดทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ไม่สามารถจัดกิจกรรมในบางคุณลักษณะ ใช้เวลาในการเตรียมการสอนมาก นักศึกษาขาดความสนใจขณะเรียนออนไลน์และขาดการฝึกทักษะในบางเรื่อง ผลการศึกษาสามารถใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์

คำสำคัญ: คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์, นักศึกษาพยาบาล, โรคระบาดโควิด-19

Corresponding Author: *E-mail: amnouy.tan@gmail.com

This research project was funded by Boromarajonani College of Nursing Surat Thani.

วันที่รับ (received) 31 ส.ค. 2565 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 20 พ.ย. 2565 วันที่ตอบรับ (accepted) 3 ธ.ค. 2565

Abstract

The purpose of this research was to study the operating situations and guidelines for developing desirable characteristics of graduates nursing students during the COVID-19 pandemic among College of Nursing under the Praboromarajchanok Institute. The total sample of 72 the primarily responsible for academic development and graduate characteristics from 30 colleges was recruited using purposive sampling. Data were collected using a semi-structured interview focus on operating situations and guidelines for developing desirable characteristics of graduates nursing students. The data were analyzed using descriptive statistic and content analysis.

The results showed that the operating situations and guidelines for developing desirable characteristics of graduates nursing students during the COVID-19 pandemic, the colleges adapt their teaching methods to online or combine with small group and postpone in some subjects (40.00 percent). For practicum, the colleges using simulation with small group workshops such as problem-based learning and simulation-based learning combined with hands-on training in wards, nursing homes and communities (86.67%) and online learning (40.00 %). Student development activities changed to online engagements (86.67 %), using a small group event, or limitation the number of student (83.33 %). Covid-19 epidemic lead the College of Nursing to develop the educational management model and educational technology systems. On the other hand, the College of Nursing unable to organize student development activities in some characteristic. Teachers need more time to prepare for teaching. Students sometimes lose interest in learning and lack of skill training in some subjects. The results of the study can be used to improve the activities to develop desirable characteristics of graduated nursing who are below the criteria.

Keywords: desirable graduate characteristics, nursing student, Covid-19 epidemic

บทนำ

การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุขีดความสามารถตามศักยภาพ (Quality) โดยอาศัยระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2569) กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม¹ ด้วยสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์และภาวะสุขภาพ การสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ภาษาศาสนาหลากหลายขึ้น ความยืนยาวของชีวิตมนุษย์ อุตสาหกรรมอาหาร การเกิดโรคอุบัติใหม่ โรคกลับเป็นซ้ำ และ

สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพยาบาล ผู้ทำหน้าที่ดูแลระบบสุขภาพ ระบบการจัดการศึกษาพยาบาล จึงต้องมีการผสมผสานนวัตกรรม เข้ามาเกื้อหนุนให้ระบบการศึกษาพยาบาลก้าวหน้า ปรับรูปแบบเรียนในชั้นเรียนและการฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยสู่ทักษะการเรียนรู้และทำงานผ่านสื่อดิจิทัล และแบบจำลองการเรียนรู้² สถาบันพระบรมราชชนกจึงได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของสถาบันพระบรมราชชนกไว้ ดังนี้ 1) มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพ สามารถจัดการปัญหาสุขภาพได้ 2) มีทักษะในศตวรรษที่ 21 3) มีทัศนคติที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ ตระหนักและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตอาสา และมีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก โดยยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย และร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4) เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) เป็นผู้ให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 6) มีทักษะในการ

ดูแลสุขภาพชุมชน 7) มีทักษะในการวิจัยและนำผลวิจัยมาพัฒนาคุณภาพงาน เป็นนักสร้างสรรค์นวัตกรรม³

นับแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 เกิดการระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ซึ่งสามารถแพร่โดยการฟุ้งกระจายในอากาศ (Airborne) และไม่มีท่าทีว่าจะสิ้นสุดเมื่อใด⁴ ทำให้รัฐบาลต้องประกาศมาตรการลดกิจกรรมต่าง ปิดสถานศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยด้วย⁵ ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เนื่องจากการศึกษาพยาบาลของของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นวิชาชีพเฉพาะ เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนานักศึกษายังคงบรรลุผลลัพธ์คงเดิม จึงควรมีการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละวิทยาลัยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

คำถามการวิจัย

1. วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีสภาพสภาพการดำเนินการในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 เป็นอย่างไร
2. วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2563-2565 (ปรับปรุงปีพ.ศ. 2564) ซึ่งประกอบด้วย

- 1) มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพ 2) มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ภาษาไทยได้ ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ มีภาวะผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีม/ร่วมกับทีมสุขภาพ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 3) มีทัศนคติที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ 4) เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) เป็นผู้ให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 6) มีทักษะในการดูแลสุขภาพชุมชน 7) มีทักษะการวิจัยและนำผลวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพงาน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ทำให้วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนาเรื่องสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้มีประชากรคือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา นายกสโมสรนักศึกษา ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 30 แห่ง รวมจำนวน 90 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรทั้งหมดได้กลุ่มตัวอย่าง 72 คน เนื่องจากมีรองผู้อำนวยการบางวิทยาลัยปฏิบัติหน้าที่ทั้ง 2 ตำแหน่งในคนเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) ในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2564 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 2 สภาพสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 และส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยมีข้อคำถามครอบคลุมตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันพระบรมราชชนก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา จำนวน

3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องภายในรายข้อ 0.67-1.00 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Institutional Review Board: IRB) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ได้ลำดับที่ 22022/1 วันที่อนุมัติ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 เมื่อได้รับการรับรองจากคณะกรรมการฯ แล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตพร้อมตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างไปยังวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 30 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้รับการพิทักษ์สิทธิโดยรับทราบจุดประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยแนะนำการตอบแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างแจ้งช่องทางการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และแจ้งช่องทางในการส่งแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกลับมายังผู้วิจัย ทั้งในรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) และจดหมาย เมื่อผู้ให้ข้อมูล

ตอบข้อความแล้วตามแบบสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นแล้ว จึงใช้การสัมภาษณ์ในส่วนที่ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ผ่านทางโทรศัพท์คนละ 5-10 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 1) สภาพสภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาจำนวน และร้อยละ ร่วมกับการจัดชุดข้อมูลเชิงคุณภาพ 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาจำนวน และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. สภาพสภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ได้แก่

1.1 ผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 1 ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด 19 ต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษา

ผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน	จำนวน(วิทยาลัย)	ร้อยละ
1. เรียนออนไลน์ในภาคทฤษฎี	30	100.00
2. เรียนออนไลน์สลับกับการเรียนกลุ่มย่อยในภาคทฤษฎี	12	40.00
3. เรียนแบบกลุ่มย่อยสลับกับเรียนในชั้นเรียนในภาคทฤษฎี	18	60.00
4. ใช้สถานการณ์จำลอง (PBL/SBL) ในภาคทดลอง	28	93.33
5. เลื่อนการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและภาคทดลอง	11	36.67
6. ใช้สถานการณ์จำลอง (PBL/SBL) ในภาคปฏิบัติ	28	93.33
7. ใช้สถานการณ์จำลองสลับกับการฝึกปฏิบัติจริง	26	86.67
8. เลื่อนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ	14	46.67
9. จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาแบบออนไลน์	26	86.67
10. ยกเลิกกิจกรรมพัฒนานักศึกษาบางกิจกรรม	20	66.67

จากตารางที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลทุกแห่ง ได้รับผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษา โดยวิทยาลัยต่าง ๆ มีการปรับตัวโดยใช้การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ ใช้สถานการณ์จำลองและจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม โดยมีบางกิจกรรมที่ต้องเลื่อนหรือยกเลิกไป

1.2 ผลกระทบด้านบวกในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิทยาลัยพยาบาล

มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีสัญญาณอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ในการสื่อสารออนไลน์ พัฒนาห้องปฏิบัติการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง อาจารย์และนักศึกษาได้มีการเพิ่มพูนทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีความสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ประหยัดค่าที่พักและค่าอาหาร รองรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมากได้ การบันทึกวีดิทัศน์ทำให้สามารถทบทวนเนื้อหาได้ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่เรียน นักศึกษารู้จักการบริหารเวลา

มีความรับผิดชอบในการเรียนของตน และมีเวลาทำกิจกรรม
อื่น ๆ มากขึ้น

1.3 ผลกระทบด้านลบในการพัฒนา

คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิทยาลัยพยาบาล
ต้องเลื่อนระยะเวลาหรือลดกิจกรรม ลดจำนวนผู้ร่วมกิจกรรม
ใช้เวลาเตรียมสื่อการสอนมากขึ้น การวัดและประเมินผลใน
รูปแบบออนไลน์ควบคุมการสอบได้ยาก นักศึกษามีความพร้อม
ในการใช้สื่อออนไลน์ไม่เท่าเทียมกัน ขาดสมาธิและความสนใจ
และเกิดการเมื่อยล้าจากการเพ่งดูจอภาพเป็นเวลานาน
การใช้สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง และผู้ป่วยจำลองสร้าง

ประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ไม่สมบูรณ์ และขาดทักษะ
ในการปฏิบัติ นักศึกษาขาดความมั่นใจในการปฏิบัติการ
พยาบาลจริงกับผู้ป่วย ขาดการฝึกทักษะในการแก้ไขปัญหา
การตัดสินใจเฉพาะหน้า การขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา
กับอาจารย์ส่งผลให้ความรักสามัคคีระหว่างบุคคล สถาบัน
และวิชาชีพลดลง นักศึกษามีความเครียดและความเบื่อหน่าย
ในการดำเนินชีวิตประจำวันจนเกิดความเบี่ยงเบนทาง
สุขภาพจิต

1.4 ระดับความสำเร็จในการพัฒนา

คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์

ตารางที่ 2 ระดับความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์

คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์	สูงกว่าเป้าหมาย		ตรงตามเป้าหมาย		ต่ำกว่าเป้าหมาย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ	4	5.56	50	69.44	18	25.00
2. การเขียนภาษาไทย	2	2.78	58	80.56	12	16.67
3. การอ่านภาษาไทย	4	5.56	54	75.00	14	19.44
4. การเขียนภาษาอังกฤษ	0	0.00	54	75.00	18	25.00
5. การอ่านภาษาอังกฤษ	0	0.00	54	75.00	18	25.00
6. การคิดคำนวณตัวเลข	2	2.78	62	86.11	8	11.11
7. การคิดวิเคราะห์	12	16.67	44	61.11	16	22.22
8. การคิดสร้างสรรค์	6	8.33	48	66.67	18	25.00
9. การทำงานเป็นทีม	2	2.78	48	66.67	22	30.56
10. การสื่อสาร	3	4.17	53	73.61	16	22.22
11. ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม	2	2.78	46	63.89	24	33.33
12. คอมพิวเตอร์เทคโนโลยี	10	13.89	60	83.33	2	2.78
13. ทักษะอาชีพและการเรียนรู้	2	2.78	52	72.22	18	25.00
14. คุณธรรมจริยธรรม	0	0.00	56	77.78	16	22.22
15. การวิจัยและนำผลวิจัยมาใช้	2	2.78	56	77.78	14	19.44
16. การดูแลสุขภาพในชุมชน	0	0.00	58	80.56	14	19.44
17. การให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	2	2.78	56	77.78	14	19.44
18. ทักษะใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง	4	5.56	60	83.33	8	11.11

จากตารางที่ 2 นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิต
พยาบาลที่พึงประสงค์ที่บรรลุระดับสูงกว่าเป้าหมาย ได้แก่
ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์มีความถี่สูงสุด (ร้อยละ 16.67)
รองลงมาคือด้านทักษะด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีร้อยละ
13.89 ส่วนทักษะที่ไม่บรรลุตามเป้าหมายคือด้านความเข้าใจ

ความต่างวัฒนธรรมร้อยละ 33.33 รองลงมาคือด้านทักษะการ
ทำงานเป็นทีมร้อยละ 30.56

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาล ที่พึงประสงค์ หลังการระบาดของโรคโควิด-19

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ สูงสุดในแต่ละด้าน

คุณลักษณะบัณฑิต	แนวทางการพัฒนา	จำนวน (วิทยาลัย)	ร้อยละ
1. ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ	- ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง	28	93.33
2. การเขียนภาษาไทย	- จัดทำรายงานส่งทางอีเมล	7	23.33
3. การอ่านภาษาไทย	- สอบอ่านภาษาไทยออนไลน์	11	36.67
4. การเขียนภาษาอังกฤษ	- กวดวิชาภาษาอังกฤษออนไลน์	14	46.67
5. การอ่านภาษาอังกฤษ	- กวดวิชาภาษาอังกฤษออนไลน์	19	63.33
6. การคิดคำนวณตัวเลข	- เรียนในรายวิชาแบบออนไลน์	19	63.33
7. การคิดวิเคราะห์	- ใช้โจทย์สถานการณ์คิดวิเคราะห์	14	46.67
8. การคิดสร้างสรรค์	- กิจกรรมเสริมความคิดและนวัตกรรม	12	40.00
9. การทำงานเป็นทีม	- ฝึกปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม	16	53.33
10. การสื่อสาร	- เรียนแบบแบ่งกลุ่มย่อย ออนไลน์	14	46.67
11. ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม	- ฝึกปฏิบัติกับผู้ให้บริการออนไลน์	18	60.00
12. คอมพิวเตอร์เทคโนโลยี	- อบรมการใช้เทคโนโลยีออนไลน์	5	16.67
13. ทักษะอาชีพและการเรียนรู้	- ฝึกปฏิบัติงานแต่ละดงานเวลา	12	40.00
14. คุณธรรมจริยธรรม	- ฝึกวิเคราะห์กรณีศึกษาออนไลน์	7	23.33
15. การวิจัยและนำผลวิจัยมาใช้	- ฝึกใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	12	40.00
16. การดูแลสุขภาพในชุมชน	- ฝึกปฏิบัติในครอบครัวหรือฝึกปฏิบัติออนไลน์	19	63.33
17. การให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	- ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง	12	40.00
18. ทักษะใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง	- ฝึกค้นคว้าข้อมูลสรุปและนำเสนอ	14	46.67

จากตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ส่วนใหญ่ใช้การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองมากที่สุด โดยมีการใช้แนวทางนี้ถึง 28 วิทยาลัย รองลงมาคือการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (19 วิทยาลัย) และฝึกปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม (16 วิทยาลัย)

การอภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสภาพสภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลทุกแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเรียนลดเวลาในการเรียนในชั้นเรียน เรียนออนไลน์ เรียนเป็นกลุ่มย่อยเรียนในสถานการณ์จำลอง ลดเวลาและจำนวนนักศึกษาในการฝึกภาคปฏิบัติ เลื่อนการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ การศึกษารูปแบบในการจัดการศึกษาช่วงสถานการณ์โควิด-19 จะเป็นการเยี่ยมบ้านเพื่อให้เอกสาร (On hand) การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (Online) และการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (On-air)⁶ สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผล

กระทบต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ทั้งด้านบวกและด้านลบ อาจารย์และนักศึกษาได้เพิ่มพูนทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบออนไลน์รองรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น ซึ่งการศึกษาการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 จะเป็นการเรียนแบบที่ใดก็ได้แม้แต่ในห้องนอนขอเพียงให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนมากขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมสื่อการสอนมากขึ้น การวัดและประเมินผลในรูปแบบออนไลน์มีความน่าเชื่อถือต่อนักศึกษาขาดประสบการณ์จริงในภาคปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนต้องทำงานผ่านสื่อดิจิทัล การฝึกในห้องปฏิบัติการโดยใช้สถานการณ์จำลองแทนการฝึกในสถานการณ์จริงในหอผู้ป่วย⁷ ส่วนการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบบออนไลน์ ผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นการกระตุ้นให้นักศึกษาอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้⁸

ระดับความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ พบว่าคุณลักษณะที่บรรลุเป้าหมายได้แก่ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คอมพิวเตอร์เทคโนโลยี การคิดคำนวณตัวเลข และการใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนทักษะที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย คือทักษะด้าน ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม การทำงานเป็นทีม ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ การเขียน-อ่านภาษาอังกฤษ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะเหล่านี้จำเป็นอย่างสูงในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ผลการศึกษานี้แตกต่างจากการศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติและอัตลักษณ์ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกทม ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งพบว่าพฤติกรรมบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกทม ด้านการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด⁹ ซึ่งการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเรื่องการบริหาร ความเสี่ยงการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการบริหารทางการพยาบาล ในสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยของความสำเร็จในการฝึกทักษะทางวิชาชีพการพยาบาล นั้นต้องแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายแหล่งฝึกสนับสนุน ให้กำลังใจนักศึกษาระหว่างฝึกและยืดหยุ่นอย่างเหมาะสม เพื่อลดความเครียดจากการไม่ได้รับอนุญาตให้เดินทางออกนอก พื้นที่ระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน¹⁰

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่วนใหญ่เป็น การจัดการเรียน-อบรมแบบออนไลน์ ลดจำนวนนักศึกษา การฝึกปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง สอดคล้องกับ แนวทางป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของศูนย์บริหาร สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ตามการศึกษาการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล แบบออนไลน์ในรายวิชาวิทยาการระบาด ของสถาบัน การพยาบาลศรีสวรินทิราสภากาชาดไทย ในช่วงที่มีการระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้องมีการเน้นกระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและ สร้างสรรค์⁸

จากกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่วิทยาลัย

พยาบาลยังคงใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านการเขียนและการอ่าน การคิดคำนวณตัวเลข ซึ่งส่งผลให้คุณลักษณะการเขียนและอ่านภาษาอังกฤษอยู่ใน ระดับต่ำกว่าเป้าหมาย แต่ด้านการเขียนและอ่านภาษาไทย และด้านการคิดคำนวณตัวเลขยังอยู่ในระดับเป้าหมายเนื่องจาก นักศึกษามีพื้นฐานทั้งสองด้านนี้มาจากชั้นมัธยม ส่วนความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมนั้นมีกิจกรรมการพัฒนาค่อนข้างน้อยส่งผล ให้อยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมาย เช่นเดียวกับด้านทักษะการคิด สร้างสรรค์ซึ่งแสดงถึงการให้นักศึกษามีอิสระทางความคิดยังไม่ มากพอ ส่วนรูปแบบของการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะ บัณฑิตพยาบาลหลังจากที่โรคระบาดโควิด-19 เน้นการจัด กิจกรรมแบบออนไลน์ และการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งช่วย พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดี เช่นเดียวกับการ ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทหารโดยใช้ สถานการณ์เสมือนจริง สำหรับนักเรียนพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลกองทัพบก แล้วพบว่าการใช้สถานการณ์เสมือนจริง สามารถพัฒนานักศึกษาในด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ ปัญหาได้สูงสุด¹¹

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ควรนำรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนา คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ท่ามกลางสถานการณ์ โรคระบาดโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงบวกมาใช้ให้มากขึ้น เช่น การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การใช้สถานการณ์จำลอง ในการเรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจน การพัฒนาสื่อการเรียนออนไลน์

2. วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เพิ่มเติมโดยเฉพาะคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ ที่ยังต่ำกว่าเป้าหมาย เช่น ด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ การเขียน-การอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะ อาชีพพยาบาลและการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมการ พัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ว่ามีกิจกรรม ในรูปแบบใดสามารถใช้พัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาล ที่พึงประสงค์ได้ผลดีเพียงใด

References

1. Office of the Education Council Secretariat. National education plan 2017-2036. Bangkok: Prikwan Graphic Company Limited; 2017. (In Thai)
2. Tanyaratsrisakul A. Thai nursing education management system year B.E. 2020. Journal of Legal Entity Management and Local Innovation 2020;6(4):247-62. (in Thai).
3. Praboromarajchanok Institute. Student development plan Royal institution, academic year 2021. Nonthaburi: The Institute; 2021. (in Thai).
4. Sriburi R. Superspreading of Covid-19 by Covid-19 superspreaders. Chiang Mai Medical Journal 2021;60(3):395-406. (In Thai)
5. Ruangsri B, Wisetkan A, Noonsakun S, Rungrangsee W. Teaching and learning in the New Normal Covid-19 era using the format On-site teaching and learning. Journal of Human Society 2021; 11(2): 29-45. (In Thai)
6. Urwongse K, Phuangsomjit C, Uthumporn Y, Chongcharoen K, Jarueksil TY. Affected by the situation Covid-19. Bangkok: Education Council Secretariat. 2020. (in Thai)
7. Chaleoykitti S, Artsanthia J, Daodee MS. The effect of COVID-19 disease: teaching and learning in nursing. Journal of Health and Nursing Research 2020;36(2):255-62. (in Thai)
8. Thangkratok P, Lhimsoonthon B, Plachiva N, Thongtham A. Management of teaching and learning nursing. Journal of Health and Nursing Research 2021;36(2):31-44. (in Thai)
9. Tubtimsri W, Kemkhan P, Vanich W, Huengwattanakul P. The desired characteristics of graduate for Thailand qualifications framework and Identities of graduates in Bachelor of nursing science program from Boromarajonani college of nursing, Bangkok as perceived by their supervisors. Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok 2019;35(1): 252-63. (in Thai)
10. Thammikbowon S, Pongtharatik J, Sinhachotsukpat L, Phadungyam M, Somjarit M, Thongma S. Good practice on risk management practice in nursing management practice in the epidemic situation of the coronavirus disease 2019 (Covid-19). Faculty of Nursing and Health Sciences Phetchaburi Rajabhat University. 2019. (in Thai)
11. Chutchawan N, Yuroong A, Untaja P, Ankanawin U, Sutthilak C, Thepnimit S. Effects of Multi-scenario Simulation Learning Program for developing military nursing performance in The royal Thai army nursing students. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2022;23(2):109-18. (in Thai)